

UNIVERSITATEA DE ARTĂ ȘI DESIGN CLUJ-NAPOCA

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**ACTUALITATEA FOTOGRAFIEI
VECHI ȘI NOI
ÎN ARTELE PLASTICE
CONTEMPORANE**

*DE LA ARTELE VIZUALE MAJORE LA EXPERIMENTĂRILE
MULTIMEDIALE*

ANDREI BUDESCU

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC

PROF.UNIV. DR. RADU CĂLIN SOLOVĂSTRU

2011

CUPRINS

INTRODUCERE

1. Capitolul 1. REPERELE FOTOGRAFIEI ÎN ISTORIA ARTELOR PLASTICE PRIN COMPARAȚIE CU ȘTIINȚA ȘI TEHNICA

1.1. Originile fotografiei

1.1.1. Ce este fotografia?

1.1.2. De când și cum a apărut fotografia?

1.2. Despre fotografie în artele plastice

1.3. Despre imagine

1.4. Procedee fotografice clasice și aplicarea acestora în arta actuală

2. Capitolul 2. PREZENȚA FOTOGRAFIEI ÎN ARTELE VIZUALE MODERNE ȘI CONTEMPORANE DE LA SURSĂ DE INSPIRAȚIE ȘI DOCUMENTARE LA TRANSPUNERE ȘI PREZENȚĂ SINGULARĂ

2.1. Noile tehnologii vizuale (multimedia) și impactul lor în planul social

2.2. Fotografia ca instrument artistic

2.3. Fotografia ca instrument social / documentar / mass media

2.4. Confluența artelor

3. Capitolul 3. IMPACTUL TEHNICII DIGITALE ASUPRA PREZENȚEI FOTOGRAFIEI ÎN ARTELE VIZUALE CONTEMPORANE ȘI ARTELE MULTIMEDIALE

3.1. Noile medii și concepte în artele vizuale contemporane

3.1.1. Fotografia

3.1.2. Polaroid

3.1.3. Lomography

3.1.4. Video Art

3.1.5. Digital Art și 3D

3.2. Multimedia și neoviziunea

3.3. Fotografia digitală și actualitatea artelor vizuale

4. Capitolul 4. CONTRIBUȚII PERSONALE LA DEZVOLTAREA DOMENIULUI

4.1. Introducere

4.2. Direcții de cercetare, direcții de creație

4.3. Raportul dintre tehnica fotografică clasică și noile tehnologii în creația și cercetarea personală

4.4. Studiile de caz

4.4.1. Proiectul Organique

4.4.2. Proiectul Aproape Visătorii

4.4.3. Proiectul Polaroid

4.4.4. Proiectul Proiectul Uniq-ness of the Impossible

- 4.4.5. Proiectul Caligrafii
- 4.4.6. Proiectul Proximități
- 4.4.7. Proiectul Portret
- 4.4.8. Proiectul Chip-Închipuire
- 4.4.9. Proiectul Post-Saudek

5. CONCLUZII GENERALE

6. BIBLIOGRAFIE

7. REZUMAT

Cuvinte cheie:

Actualitate, Analiză, Cercetare, Daguerrotype, Digital, Experimentare, Imagine tehnică, Interpretare, Multimedia, Nou, Parteneriat, Polaroid, Progres-pasiv, Vechi

Fotografia asemeni tuturor celorlalte arte, fie ele „vechi”, fie ele „noi” nu este îndepărtată de tehnologie. Odată cu progresul tehnologic, arta și respectiv fotografia aduce și împrumută noi orizonturi de așteptare introducând și asumându-și în teritorii de identitate și definiție, distincte noutăți în ceea ce privește dezvoltarea vizuală și gestionarea acesteia ca și comunicare și evaluare, noutăți ce nu puteau fi aduse în scenă decât cu trecerea timpului, trecerea timpului ce implică nașterea de surse și resurse de reper datorate dezvoltării științifice. De fapt, orice gest uman ctitor a depins de a lungul timpului de generarea lui, de gestionarea lui și de dezvoltarea lui prin elementele tehnice. Artele, ca orice gest uman, nu au fost îndepărtate niciodată de tehnică.

În această teză de doctorat ne-am propus în primul rând o investigație a aflării fotografiei, a bazelor și extensiilor ei în domeniul artelor vizuale contemporane, modul prin care fotografia și domeniile aferente acesteia influențează și se lasă influențate de diferitele concepte și medii vizuale situate în contemporan cât și de ecoul trecutului și nașterii fotografiei. În al doilea rând, în această teză de doctorat ne-am propus cercetarea raporturilor dintre diferitele tehnici de preluare ale imaginii tehnice și apartenența acestora la artele vizuale ca instanțe generatoare de noi teritorii și explorări creative, cât și influența fotografiei în spațiul social-uman.

De ce am ales fotografia și extensiile ei ca element important de analiză a vizualului și vizualității? Deoarece, consecința cea mai semnificativă a apariției și a evoluției fotografiei și a imagini fotografice a constat în repunerea acută în dezbatere a semnelor și sensurilor spațiului vizual, oferind provocări și parteneriate intermediale pentru extensii de interpretării și modelării de imagine vizuală, nuanțând și reformulând novator ceremoniile de mărturisire a realului și cele de modelare de trans-real.

Orice stare de axă implică obligat proximități și vecinătăți care o validează și prin care se validează. Fără raportare nu putem discuta despre un sistem, un peisaj, o structură, o agregare decât în exerciții de imaginare și de imersiune și/sau rătăcire în neant. Astfel tot ce înseamnă proximitate și vecinătate pentru axă devine prin raportare autoreflexivă însăși axa, iar axa inițială se transformă voit sau nevoit în proximitate și vecinătate, în ofertă și suport de raportare. Dacă în teritoriile disciplinei rezumate, un joc între nomadismul și geometria variabilă, între și dintre, axă și axe, proximități și vecinătăți, nu aduce decât haos și dezorganizare, și de regulă un astfel de joc este considerat prea primejdios, este pus de o parte, neglijat sau chiar alungat, în teritoriile jocului cultural, ale activității și creației artistice, o ajungere și o adăstare în permisivitățile inteligente, elegante și generoase ale postmodernității târzii escortată de o ivire surprinzătoare de modernism târziu lasă loc, invită și chiar incită la această elasticitate de dispunere și de importanță a axelor și a relației lor cu proximitățile și vecinătățile. În teritoriul activității și creației artistice, din totdeauna, dar mai ales acum în actualitatea acută, invitarea prin recuperare și/sau îngăduire a unor exilări și depărțări de foste axe întru reveniri de acută proximitate sau chiar de suprapunere și fuziune de axe, nu este nici un lucru nou și nici o explozie de revelație surprinzătoare.

Este un atribut în extensia asumării declinărilor de aport calitativ ale importanței date instanțelor și secvențelor de conceptual atât în ultima parte a modernității cât și în această însoțire de postmodernism cu modernism târziu căreia în teza de doctorat ne-am permis să-i atașăm genericul de neo-baroc. Faptul că după trecerea proiectelor și proceselor artistice în starea lor organizată și/sau instinctivă și intuitivă prin teritoriul conceptualului, artistul la ora actuală este invitat și îngăduit în a-și asuma și alege singur

Și calificat ingredientele de atitudine, tehnică și expresivitate necesare modelării faptei artiști ce creează loc și spațiu de acțiune pentru ceremonii ale libertății plenare. Iar aceste ingrediente prezente pe rafturile și în teritoriul virtual și real al demersului și faptei artistice sunt la rândul lor îngăduite în actualitatea acută, a fi de orice semn și sens calificat și necesar, fără să se țină cont, de actualitate cronologică, de agresivitate *trendică*, de catalogări de timp istoric liniar. Poate de aceea o anumită secvență a discursului filosofic post modern de început și mijloc afirmă triumfător dispariția și disoluția istoriei, a timpului istoric. Acum lucrurile sunt mai nuanțate și prin dispariția istoriei se face referire la abundența cumulativă de recuperare conceptuală, tehnică, expresivă și faptică a direcțiilor și traseelor de timp istoric liniar și de repunere a multor secvențe puse de o parte în și întru, o nouă existare identitară, partenerială sau fuzionantă.

Fotografia într-o rezumare, desigur anecdotică dar și esențial de severă, în apariția ei și în inițiala sensibilitate față de datele ei favorabile reprezentării vizuale poate fi exemplificată, întru definire, de o propoziție a lui Pablo Picasso : „Am descoperit fotografia. Mă pot sinucide acum. Nu mai am nimic de învățat.” Desigur apoi venim smeriți și subliniem că este vorba de un strigăt sub imperiul uimirii. Între timp și fotografia a devenit teritoriu specific și extins, chiar și întru depărtări și depășiri de prag ce capătă identități distincte ce acceptă cu greu cercetarea sursei de inițiere și și-a aflat locul după anevoioase aventuri ale îngăduirii și în universul artelor vizuale extinse și/sau restrânsă. Astfel că în actualitate, fotografia, indiferent de secvențele ei de existare și agregare este un partener firesc și aproape banal (în ciuda aportului de excepțional) în agregările și actările artelor vizuale extinse și/sau restrânse.

Complexitatea și noutatea descoperirilor științifice, de sursă și resursa tehnică, stimulează imaginația artistului, ele constituie o provocare pentru acesta, chiar și redescoperirea și reactarea vechilor tehnologii, sunt surse puternice de inspirație. Iată că „progresul pasiv”, să-l definim astfel, cea tehnologie care cu mulți ani în urmă, la fel ca și azi, stimula și se bucura de atenția sporită a celor interesați să o utilizeze în exprimarea

plastică, poate și în prezent prin reintroducerea sa în actualitatea de interes să stârnească interes plastic, iar prin folosirea sa și alăturarea altul principiu, element de actualitate etc., hibridul născut astfel să dea dovadă de o viziune și concept la fel de puternic sau poate chiar dublu de puternic pentru principiile prezentului.

Prin termenul *progres pasiv*, termen creat în laboratorul personal conceptual, propun să se înțeleagă, redescoperirea și reactarea unor procedee tehnologice și chiar unor atitudini expresiale și inițiatice, ce la un moment dat au fost depășite de gravitatea timpului fiind îndepărtate și înlocuite sau diminuate ca importanță de gând și faptă de către valul noilor descoperiri științifice și tehnice, dar ele dovedindu-se regenerabile și importante după trecerea unor secvențe de actualitate agresive și întâlnirea cu secvențe de concept, tehnică și faptă novatoare care să permită ori să aibă nevoie de refolosirea lor și reinsertia lor partenerială.

Fotografia ca instanță dar și ca generatoare a amplului teritoriu a imaginii tehnice, a fost este și va fi un partener deosebit de important pentru artele plastice ale timpului respectiv pentru artele plastice contemporane, de la artele vizuale majore la aplicații în orizontul social și economic și până la experimentele ce statuează în realitate agregările evaluabile ale artelor multimediale. Dacă pe parcursul timpului parteneriatul dintre fotografie, dezvoltările și extensiile ei (cinematografie, video, televiziune, transfotografie, fotografie digitală, prelucrarea imaginii pe computer, holografie) accesează cu precădere un parteneriat între elementele de noutate ale fotografiei și ale extensiilor ei și elementele de noutate ale artelor și extensiilor lor în contemporaneitatea actualității acute găsim un nou tip de parteneriat în care elementele de noutate ale actualității, din artele vizuale (cu și fără fotografie) sunt cele care sondează în timpul revolut adăstând în investigații recuperatoare de vechi, uitate și exilate elemente, stări și procese specifice secvențelor de teritoriu, conceptual, tehnic și expresiv, definatorii și agregante pentru pre și proto-fotografie cât și pentru și din fotografia arhaică și cea primă. Aceste recuperări sunt invitate și gestionate înspre însăși ceremoniile de inovare și de experiment acut fie ale fotografiei actuale și al extensiilor ei cât și ale artelor vizuale de semn și sens restrâns, tradițional și/sau experimental și a celor de semn și sens extins,

interferat și hibridizat.

Pe lângă acest timp de parteneriat, de inserție a unor repere revoluate în teritoriul de gestionare a inovării și experimentării dedicate actualității acute mai menționăm și parteneriatul punerii laolaltă, întru egal (tare și/sau slab) de repere extreme ale intervalului de existare și statutare ale fotografiei, ale extensiilor sale și ale artelor vizuale. Acest nou tip de parteneriat pune laolaltă în diferite ceremonii și grade parteneriale (documentare, reproducere, asistare, inserție, conjugare, fuziune) memoria pasivă atât a fotografiei și a extensiilor ei cât și a artelor plastice și a extensiilor lor cu memoria activă (agregată sau în curs de agregare) a artelor vizuale și ale extensiilor lor cât și a fotografiei și extensiilor sale. Astfel procedee arhaice, revoluate, de nișă, uitate ale fotografiei clasice vin alături de noutățile fotografiei noi (argentică și digitală) să partenerizeze cu artele vizuale contemporane cu extensiile și vecinătățile acestora.

Elemente și repere secvențiale sau plene de fotografie clasică și de fotografie nouă întâlnim în artele plastice contemporane fie ca discurs identitar înlocuind asumat gesturile de autor specifice teritoriului în care este inserată fotografia, respectiv înlocuind gestul pictural, gestul grafic, gestul volumetric – sculptural, gesturi și agregări ale artelor intermediale, gesturi și agregări de teritoriu scenografic fie cele din artele vizuale fie cele din artele vecinătății: teatru, dans, muzică, cinematografie, video. Parteneriatul în diferite grade de egal se realizează prin inserția de parțial de grad mic sau mare a fotografiei clasice și noi în corpusul, discursul și demersul artelor vizuale tradiționale și a noilor medii artistice. În acest tip de parteneriat reperele și elementele fotografiei vechi și noi sunt prezente fie distinct în agregare și dispunere cumulativă fie în situația de hibridizare (suprapunere, amalgam, conjugare, fuziune).

De asemenea trebuie să amintim că una din atitudinile de parteneriat clasic dintre fotografia clasică și cea nouă cu artele vizuale respectiv secvența documentară și de documentare, pe lângă faptul că au devenit și sunt recunoscute ca secvențe de modelare și expresie artistică acceptate și actate ca atare întru egal în artele plastice, și-au impus și evidența și vizibilitatea agregărilor ca suport de parteneriat hibrid în care de exemplu o

imagine fotografică nu numai că este reprodusă sau folosește unei lucrări de pictură sau grafică ci chiar devine suportul peste care se acțează gestul de autor al pictorului sau a graficianului la modul manifest asumat și recunoscut.

Desigur că unul din teritoriile cele mai importante și interesante în care fotografia clasică și cea nouă este admisă, invitată și folosită în diferite grade de parteneriat sunt însăși teritoriile de extindere ale ei, fie cele de extindere directă (cinematografie, video, televiziune, holografie) fie cele de extindere înspre vecinătăți și depărtări precum artele multimediale și artele luminii. Astfel în actualitatea acută nu este nici uimitor, nici surprinzător că un artist multimedial-individual actând în echipă să apeleze pentru împlinirea conceptuală și expresivă a lucrării, la elemente reperi și secvențe din fotografia veche sau nouă.

Ceea ce este cel mai important și face obiectul documentării și afirmării acestei teze de doctorat este faptul că în prezentul contemporaneității parteneriatul dintre fotografia clasică și cea nouă, cât și parteneriatul dintre ele și domeniul restrâns sau extins al artelor vizuale se face sub semnul excepționalului și nu al excepției.

Pentru aceasta am structurat actuala teză de doctorat pe trei capitole și unsprezece subcapitole cărora le-am alăturat necesara introducere, necesarele concluzii generale, bibliografia și imagini documentând atât parcursul de cercetare teoretică cât și cel de creație și cercetare personală. Acestea sunt:

Capitolul 1. *Reperete fotografiei în istoria artelor plastice prin comparație cu știința și tehnica*, cu subcapitolele:

Originile fotografiei, în care se aduce în discuție de unde, cum și când a apărut fotografia, principiile de bază ale funcționării camerei obscure, proto-fotografii și tehnicile abordate de aceștia, inventatori ai fotografiei, lansarea comercială a fotografiei și supraviețuirea celor mai eficiente tehnici.

Despre fotografie în artele plastice, în care se aduce în discuție întâlnirea dintre fotografie și artă în general dar cu precădere spre pictură, apariția pictorialiștilor,

evoluția pe plan artistic a fotografiei și aportul acesteia asupra artelor plastice.

Despre imagine, în care se aduce în discuție imaginea plastică și caracteristicile ei dinspre și spre perspectiva imaginii fotografice.

Procedee fotografice clasice și aplicarea acestora în arta actuală, în care se aduce în discuție fotografia veche și posibilitatea ei de a fi aplicată în arta contemporană, puterea și plasticitatea tehnicilor vechi.

Capitolul 2. *Prezența fotografiei în artele vizuale moderne și contemporane de la sursă de inspirație și documentare la transpunere și prezență singulară*, cu subcapitolele:

Noile tehnologii vizuale (multimedia) și impactul lor în planul social în care se aduce în discuție incidența noilor tehnologii apărute în urma progresului tehnologic și ce efect au acestea în rândurile socialului.

Fotografia ca instrument artistic în care se aduce în discuție utilizarea fotografiei ca instrument ce permite artiștilor să se exprime, cerceteze și exploreze noi stări de agregare ale imaginii prin intermediul tehnicilor fotosensibilității și ale aparatelor de fotografiat.

Fotografia ca instrument social / documentar / mass media în care se aduce în discuție fotografia ca instrument ce permite arhivarea, documentarea și informarea omului, ca grăitor suprem al adevărului.

Confluența artelor în care se aduce în discuție posibilitățile și întâlnirile diferitelor medii artistice în actări, interpretări și reinterpretări de avangardă.

Capitolul 3. *Impactul tehnicii digitale asupra prezenței fotografiei în artele vizuale contemporane și artele multimediale* cu subcapitolele:

Noile medii și concepte în artele vizuale contemporane în care se aduce în discuție apariția noilor medii artistice și felul cum au influențat acestea artele

vizuale prin aportul adus datorită noilor posibilități de exprimare plastică.

Multimedia și neoviziunea în care se aduce în discuție conceptul de multimedia și grandoarea noilor viziuni artistice, cât și întrepătrunderea acestora.

Fotografia digitală și actualitatea artelor vizuale în care se aduce în discuție apariția fotografiei digitale, ca element esențial secolului nostru și ca instrument superior, poate cea mai importantă invenție a secolului 21, felul în care fotografia digitală își validează prezența în artele plastice.

Aceste 3 capitole sunt urmate de **capitolul 4** *Contribuții personale la dezvoltarea domeniului* cu subcapitolele *Direcții de cercetare, direcții de creație, Raportul dintre tehnica fotografică clasică și noile tehnologii în creația și cercetarea personală, Studiile de caz* și subcapitole dedicate cercetării și creației personale.

Este vorba de următoarele teme, direcții și proiecte, încheiate sau în curs de desfășurare (Proiectul Organique, Proiectul Aproape Visătorii, Proiectul Polaroid, Proiectul Proiectul Uniq-ness of the Impossible, Proiectul Caligrafii, Proiectul Proximități, Proiectul Portret). Acestea incluzând cercetare, creație și activitate artistică, cercetare și activitate curatorială (Proiectul Exerciții de admirație: In memoriam Henri Cartier Bresson, Proiectul Persona, Proiectul Maniphesto), cercetare și activitate didactică.